

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗНУ

Протокол

Шило Г.М.
(прізвище та ініціали)

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти**

**РОЛЬ SCAFFOLDING У РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

Розробник(и): Халемендик Ю.Є., к.п.н., доцент кафедр іноземних мов професійного спрямування, Запорізький національний університет;
Ніколаєва Н.М., к.ф.н., доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування, Запорізький національний університет;
Салтикова Т.О., викладач кафедри викладання другої іноземної мови, Запорізький національний університет

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні методики викладання іноземної мови в умовах трансформації освіти; професійне вдосконалення викладача іноземної мови: сучасні підходи і практики; англійська для ефективного викладання та професійної комунікації; новації нормативної бази іншомовної освіти; інноваційні технології іншомовної освіти; технологія розвитку критичного мислення.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти від 12.10.2022 р. № 904.

Термін дії програми: з 29.01.26 до 29.01.29 року.

Рецензенти:

Каніболоцька О.А., д. п. н., доцент, професор, завідувач кафедри викладання другої іноземної мови, Запорізький національний університет.

Іваненко С.В., к.ф.н., доцент кафедри викладання другої іноземної мови, завідувач кафедри іноземних мов професійного спрямування, Запорізький національний університет.

Актуальність програми. Сучасна освіта орієнтується на індивідуальні освітні траєкторії учнів, які мають різний рівень підготовки, темп засвоєння знань і когнітивні можливості. Актуальність використання скафолдинг полягає в тому, що ця педагогічна технологія дозволяє оптимізувати навчальний процес, забезпечує індивідуалізацію навчання, підтримує розвиток автономності здобувачів освіти та відповідає вимогам сучасної компетентної моделі освіти. Скафолдинг дозволяє адаптувати навчання до цих відмінностей, забезпечуючи диференційовану педагогічну підтримку на різних етапах оволодіння знаннями та навичками.

Цільова група: вчителі закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 1 кредит ЄКТС (30 годин)

Особливості реалізації програми: Немає.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, змішана.

Мета підвищення кваліфікації: підвищення професійної компетентності педагогічних працівників у сфері іншомовної компетентності педагогічних працівників у сфері іншомовної освіти відповідно до сучасних освітніх стандартів, методик і технологій розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів молодших, середніх, старших класів, з урахуванням дистанційної та змішаної форм навчання, а також особливостей роботи в умовах інформаційного суспільства.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомлення з сучасними методиками викладання іноземної мови в умовах трансформації освіти; моніторинг особливостей та умов професійного вдосконалення викладача іноземної мови: сучасні підходи і практики для забезпечення якості освітнього процесу;

- формування навичок критичного та креативного мислення у процесі розробки навчальних матеріалів і побудови уроків;

- поглиблення міжкультурної та комунікативної компетентності вчителя іноземної мови, необхідної для формування глобального світогляду учнів;

- сприяння професійному саморозвитку вчителів, викладачів іноземної мови, розвитку рефлексії, самоаналізу й вміння працювати в команді через інтерактивні форми навчання (тренінги, міні-проекти, кейси тощо);

- формування здатності організувати сучасний іншомовний освітній процес із вчителями та викладачами іноземної мови із урахуванням очної, змішаної та дистанційної освіти та інноваційних технологій іншомовної освіти;

- розвиток здатності до аналізу і оцінювання власної іншомовної педагогічної діяльності, критичного мислення, розв'язання іншомовних педагогічних ситуацій.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: загальні:

- Здатність ставити, формалізувати і вирішувати завдання, вміти системно аналізувати наукові проблеми, генерувати нові ідеї і створювати нове знання, володіти науковим світоглядом;
- Здатність сформулювати власну думку, володіти навичками ведення наукової і загальнокультурної дискусії;
- Володіння відповідним понятійним апаратом і термінологією;
- Здатність використовувати найбільш передові та сучасні досягнення в галузі філології та методики викладання іноземних мов в організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;
- Здатність спілкування державною та іноземною мовами

Професійні:

- Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних та літературознавчих напрямках і школах;
- Здатність кваліфіковано й коректно застосовувати поглиблені знання в галузі філології для вирішення професійних завдань;
- Здатність аналізувати та правильно обирати інноваційні технології у педагогічній роботі, впроваджувати їх у професійну діяльність у сфері освіти;
- Здатність враховувати особливості впливу воєнного стану на розвиток сфери освіти, організувати освітній процес в умовах сьогодення.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

у результаті проходження програми педагогічні працівники зможуть:

- знання та впровадження у іншомовному педагогічну діяльність інноваційні технології іншомовної освіти та різних рівнях, вміння доцільно їх добирати відповідно до об'єктів здійснення іншомовної педагогічної діяльності;
- аналізувати сучасні тенденції викладання іноземних мов, зокрема інтеграцію цифрових технологій, діяльнісного та комунікативного підходів у навчальний процес;
- проектувати ефективні уроки іноземної мови, з урахуванням рівня учнів, освітньої мети, вікових особливостей;
- застосовувати на практиці елементи технології розвитку критичного мислення, враховувати загальні засади педагогічної інноватики;
- оцінювати ефективність власної педагогічної діяльності через рефлексію, самооцінювання та роботу в професійній спільності.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється за бальною системою та передбачає комплексну перевірку сформованості професійних компетентностей, практичних умінь і засвоєння теоретичних положень програми.

Максимальна кількість балів – 100, з них:

до 60 балів – за виконання практичних завдань (кейсів, проектних робіт, розробок адаптацій/модифікацій, індивідуальних освітніх рішень, аналізу педагогічних ситуацій тощо);

до 40 балів – за підсумкове тестування, що перевіряє розуміння ключових понять, підходів, методів та нормативних засад інклюзивного навчання.

Практичні завдання оцінюються за такими критеріями:

- відповідність змісту завдання поставленим вимогам;
- обґрунтованість педагогічних рішень;
- практична застосовність запропонованих підходів;
- урахування індивідуальних освітніх потреб учнів;
- повнота та структурованість подання матеріалу.

Прохідний бал – 60, за умови набрання не менше 35 балів за практичні завдання, що підтверджує сформованість прикладних професійних умінь і готовність до впровадження отриманих знань у педагогічній діяльності.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат

Вартість: 750 гривень

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Особливістю програми є поєднання теоретичних положень із практико орієнтованими видами діяльності: аналіз кейсів, проектування індивідуальної програми розвитку, розроблення адаптованих і модифікованих навчальних завдань, застосування підходів універсального дизайну та інструментів диференційованого викладання.

Самостійна робота передбачає опрацювання методичних матеріалів і нормативних документів, виконання індивідуальних практичних завдань, підготовку рішень за кейсами, розроблення фрагментів адаптованих навчальних матеріалів та елементів індивідуальної освітньої траєкторії учня.

Підсумкові заходи включають виконання підсумкового тестування та оцінювання практичних робіт за встановленими критеріями.

Зміст програми складається з 2 модулів та 9 взаємопов'язаних тем.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 40 тестових та 2 відкритих питань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 балів.

Прохідний бал – 60 (з них не менше 35 балів за практичні завдання).

Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат / свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них:

- 8 год – лекційні заняття
- 12 год – практична робота
- 4 год – самостійна робота

6 год – контрольні заходи (з яких 4 години поточний контроль, 2 години підсумковий контроль).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ. ПРОФЕСІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ І ПРАКТИКИ					
Тема 1.1. Сучасні підходи до викладання іноземних мов: комунікативна, компетентнісна та діяльнісна парадигми.	2	-	1	-	3
Тема 1.2. Навчання іноземної мови в умовах EdTech: штучний інтелект, адаптивні платформи та персоналізація	-	2	-	1	3
Тема 1.3. Критичне мислення на уроках іноземної мови: як вийти за межі підручника	2	2	1	1	6
Тема 1.4. Викладання іноземної мови поколінню Z та Alpha: як навчати цифрових тубільців.	-	2	-	-	2
<i>Разом за модулем</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>14</i>
МОДУЛЬ 2. АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ					
Тема 2.1. Сучасні методи навчання	2		1		3
Тема 2.2. Медіа та критичне мислення	-	2	-	1	3

Тема 2.3 Мова та ідентичність	2	-	1	-	3
Тема 2.4. Розширена академічна комунікація	-	2	-	1	3
Тема 2.5. Креативне письмо та стилістика	-	2	-	-	2
<i>Разом за модулем</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>14</i>
Підсумкові заходи				2	2
Усього	8	12	4	6	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ. ПРОФЕСІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ І ПРАКТИКИ

Тема 1.1. Сучасні підходи до викладання іноземних мов: комунікативна, компетентнісна та діяльнісна парадигми.

1. Огляд основних методів та підходів (граматико-перекладний, аудіолінгвальний, комунікативний тощо)
2. Комунікативно-орієнтоване навчання.

Тема 1.2. Навчання іноземної мови в умовах EdTech: штучний інтелект, адаптивні платформи та персоналізація

1. Можливості ChatGPT, Grammarly, TextHelp, Speakly, ELSA Speak для викладачів і студентів.
2. Адаптивні платформи (LingQ, Duolingo, Mondly)

Тема 1.3. Критичне мислення на уроках іноземної мови: як вийти за межі підручника

1. Дискусійні й дебатні формати.
2. Робота з фейками, маніпуляціями, полікультурним контекстом.

Тема 1.4. Викладання іноземної мови поколінню Z та Alpha: як навчати цифрових тубільців.

Освітні особливості поколінь Z і Alpha: гейміфікація, візуальність, миттєвий фідбек.

1. Розвиток “soft skills” через іноземну мову.

МОДУЛЬ 2. АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 2.1. Сучасні методи навчання

Сучасні освітні практики та розширення академічної лексики. Мовний матеріал: освітні терміни, слова для академічних дискусій, структури для вираження думки та оцінки, перефразування та стисле викладання ідей, структура академічного есе.

Тема 2.2. Медіа та критичне мислення

Формування навичок критичного аналізу інформації та медіатекстів. Мовний матеріал: лексичні одиниці, пов'язані з медіа та цифровими платформами, емоційно-забарвлена лексика, пасивні конструкції в новинних повідомленнях.

Тема 2.3. Мова та ідентичність

Осмилення зв'язку між мовою, культурою та особистістю. Мовний матеріал: лексичні одиниці зі сфери соціолінгвістики, слова з емоційною конотацією, структури для висловлення переконань та рефлексій, вживання герундія та інфінітива.

Тема 2.4. Розширена академічна комунікація

Вдосконалення академічного письма, презентаційних навичок і використання англійської у науковому середовищі. Мовний матеріал: академічна лексика, типові словосполучення, вживання пасивного стану у науковому стилі, інверсія в академічному дискурсі, використання умовних речень для гіпотез.

Тема 2.5. Креативне письмо та стилістика

Розвиток творчого письма, стилістичної гнучкості та мовної виразності. Мовний матеріал: лексичні одиниці для опису емоцій, характерів, настроїв, ідіоми та фразеологізми, складні речення, використання стилістичних засобів.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичне заняття 1. Сучасні підходи до викладання іноземних мов (2 год).

1. Оформлення smart-посібник ключових ідей порівняння двох підходів до навчання іноземної мови та запропонуйте інтегрований варіант
2. Проведення аналізу уроку з точки зору реалізації комунікативного підходу.

Практичне заняття 2. Навчання іноземної мови в умовах EdTech: штучний інтелект, адаптивні платформи та персоналізація (2 год).

1. Обрати EdTech- платформу та протестувати її з точки зору диференціації навчання.
2. Рекомендації вчителям іноземної мови щодо особливостей формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в умовах EdTech.
3. План уроку з використанням інструменту ШІ для розвитку письма.

Практичне заняття 3. Критичне мислення на уроках іноземної мови: як вийти за межі підручника. (2 год).

1. Розробка speaking task на тему “Fake news” з елементами критичного аналізу.
2. Створення практичних завдань до тексту на читання, що перевіряють навички аналізу та аргументації.

Практичне заняття 4. Викладання іноземної мови поколінню Z Alpha: як навчати цифрових тубільців (2 год).

1. Створення міні-відео або microlearning-серію (до 1 хвилини) з поясненням граматики.

2. Розробка завдання в Instagram-style (карусель/опитування) для активізації лексики.

Практичне заняття 5. Міжкультурна комунікація у викладанні іноземної мови: від стереотипів до глобального мислення (2 год).

1. Створення завдання для порівняння норм комунікації в англомовних та україномовних культурах.
2. Розробка міжкультурного проекту «Моя країна очима іноземця»

Практичне заняття 6. Цифрові технології як ресурс забезпечення навчання та універсального дизайну (2 год).

1. Огляд цифрових інструментів для підтримки навчання та аналіз можливостей цифрових технологій для адаптації навчального матеріалу на прикладі різнопланової обробки розшифровки ZOOM-лекції.
2. Розроблення фрагмента навчального завдання з використанням цифрових ресурсів.
3. Обговорення переваг та обмежень цифрових технологій.
4. Рефлексія педагогічної доцільності використання цифрових інструментів.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Які можливі труднощі при застосуванні scaffolding на уроці?
2. Яку роль відіграє вчитель у процесі scaffolding?
3. Розробіть короткий фрагмент уроку англійської мови з використанням scaffolding.
4. Які переваги використання scaffolding у навчанні?
5. Як оцінити ефективність використання scaffolding у навчальному процесі?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.12.25).
2. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р (в ред. розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2025 № 294-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#n10> (дата звернення: 25.12.25).
3. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standativ-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 25.12.25).

4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.412) {Із змінами, внесеними згідно із Законом№ 1263-VII від 13.05.2014, ВВР, 2014, № 27, ст.915) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 25.12.25).
5. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : указ президента України №195/2020 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789> (дата звернення: 25.12.25).
6. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25.12.25).

Основна:

1. Голубєва І. Порівняльний аналіз використання традиційних та новітніх методик вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. 64(1). С. 322–328.
2. Європейські цінності у художніх текстах = European Values in Literary Arts : навч. посіб. / О. Тупахіна, К. Васирина, О. Ніколова, С. Черкасов. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 248 с.
3. Сергєєва, Г. А. Стратегія змішаного навчання у викладанні іноземної мови: підходи та технології застосування. *Перспективи та інновації науки*, 2023. 9(27). С. 394–403.
4. Терепищій С. Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. 60(4). С.195–202.
5. Anderson L. *Creative Writing*. London: The Open University Press, 2022. 260p.
6. Hammond A. *Literature in the Digital Age: An Introduction*. Cambridge University Press, 2016. 233 p.
7. Hewings M. *English Grammar in Use*. Cambridge: Cambridge University Press, 2023. 320 p.
8. McCarthy M., O'Dell F. *English Vocabulary in Use. Advanced*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 300 p.
9. Naji J., Subramaniam G., White G. *New Approaches to Literature for Language Learning*. Palgrave Macmillan, 2019. 222 p.

Додаткова:

1. 30-Second Literature. The 50 Most Important Forms, Genres and Styles, each Explained in Half a Minute / Ed. by Ella Berthoud. London: Ivy Press, 2020. 160 p.
2. Кириченко, Т. О., & Рідель, Т. М. Глобалізація та сучасні аспекти викладання англійської мови в Україні. *Інноваційна педагогіка*, 2021. (60). С. 50–53.
3. Наливайко О., Нуралієва Л., Сиволоцька Л. Вербальні та невербальні методи активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти в процесі вивчення іноземних мов. *Наукові записки кафедри педагогіки*, 2021. 1(48). С. 40-46.
4. Низаєва Л.Ф. Коммуникативная компетенция: сущность и компонентный состав. *Молодой учёный*. 2016. № 28 (132). С. 933–935.
5. Христич, Н. С., & Борисова, Н. В. Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів

англійської мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 2022. 13(81). С. 198–201.

6. Evans Virginia, Dooley Jenny. Pathways to Literature. Express Publishing, 2015. 234 p.

7. Rettberg S. Electronic Literature. Polity, 2019. 240 p.

8. Side R., Wellman G. Grammar and Vocabulary for CAE & CPE. Edinburgh: Pearson Education Ltd, 2020. 280 p.

9. Soars L., Soars J. Headway Advanced. Student's book. Oxford: Oxford University Press, 2021. 326 p.

10. Soars L., Soars J. Headway Advanced. Workbook. Oxford: Oxford University Press, 2021. 326 p.

11. The Cambridge Companion to the Novel / Edited by Eric Bulson, Claremont Graduate School, California: Cambridge University Press, 2018. 320 p.

Інформаційні джерела:

1. Скуратівська М.О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов. URL: <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini/>

2. Ercanbrack, J. *AI in the Language Classroom: Practical Tools for Teachers*. TESOL Press. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/380243052_Artificial_Intelligence_in_the_Classroom_Revolutionizing_English_Language_Teaching

3. A Guide to Hypertext Literature. URL : <https://bookriot.com/a-guide-to-hypertext-literature/>

4. BBC Learning English – Teaching English. URL: <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/>

5. Coursera. URL: <https://www.coursera.org>

6. Electronic Literature Directory. URL : <https://directory.eliterature.org/>

7. FutureLearn – English for the Classroom. URL: <https://www.futurelearn.com>

8. Glossary of Literary Terms. URL : <https://literaryterms.net/glossary-of-literary-terms/>

9. Go Global : Національна програма вивчення та популяризації іноземних мов (National Foreign Language Learning and Promotion Initiative). 2015. URL http://osvitacv.com/uploads/go_global.pdf

10. Literary Hub. URL: <https://lithub.com>

11. Marhabo Avazmatova AI tools in Foreign Language Teaching. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/381378616_AI_TOOLS_IN_FOREIGN_LANGUAGE_TEACHING

12. TED talks. URL: <https://www.ted.com>

13. The Cambridge Elements in Digital Literary Studies. URL : <https://www.cambridge.org/core/blog/2020/08/18/introducing-the-cambridge-elements-in-digital-literary-studies/>

14. The New Yorker. URL: <https://www.newyorker.com>